

מאיה כהן לוי צל על-צל וכופל

אוצרת: סמדר שינדלר

מה קורה מתחת לפני השטח? האם מה שנראה שלם, יציב וסגור מלמעלה, הוא אכן כזה? בתערוכה "צל על-צל וכופל" מתארכת מאיה כהן לוי באטליה שמי, במיצב שנבנה במיוחד למקום וסדרת קולאז'ים.

המיצב "נוף שביר מעל פני הקרקע" תופס כמעט את כל חלל התצוגה בסטודיו לציור של שמי. גודל העבודה 2.80 מטרים על 3.40 מטרים. המיצב הוא משטח דיקט חשוף שעליו מצויר כתם שחור פראי, צורה מוגדרת שאינה מוכרת, פתוחה ומלאת תנועה, המשמרת את המתח והניגודיות בין התכוונות ובין מקריות וחד-פעמיות. המיצב מורכב מכ-28 אלף גפרורים ארוכים, שרופים, שתולים בתוך חורים. הם יוצרים מעין יער רישומי עדין ופריך, אשר כל תנועה סביבו, ולו הקטנה ביותר, עלולה להדהד ולפרק אותו. עבודת סאונד* שמקורה במקום עלום מתחת לעבודת הגפרורים צפה אל חלל הסטודיו ומדגישה חוסר ביטחון גדול בין הקיום לאי-הוודאות, בין המופשט למוחשי.

רעידות אדמה, קצב, תנועה, קרקע לא יציבה, פחם, אפר, שריפה, פוטנציאל דליק וסכנת בעירה הם חלק מהאסוציאציות שמעלה העבודה. המיצב מאפשר מסע של התרחשויות שמתקיימות ברווח שבין הדברים; בצל נופל על צל; בנקודות המבט המיוחדות מכל זווית שבה עומדים. עבודה זו מפעילה את הצופה שמושפע מהפעולות הגופניות שהיו חלק מהיצירה כשמאיה קדחה את החורים, הדליקה את הגפרורים ושתלה אותם. יש אפוא בעבודה גם ממד של הפתעה ושל התגלות. נקודת המבט המשתנה והמשפיעה מכל נקודה שבה אנו עומדים או יושבים, מאפשרת לצופה נקיטת עמדה או השתתפות פעילה. על הצופה מוטלת הבחירה עד כמה להשתתף בהבאת היצירה לעולמו, להסתובב סביב העבודה, סביב עצמו, לרכון אליה, להתרחק ממנה, להטות את מבטו.

העבודה מפתה, חמקמקה ומעוררת רגשות. יש בה מן הרוחניות המדיטיטיבית של המזרח ומן הקונספטואליות של המערב. יש בה ראייה מפוכחת, המתבטאת במחזוריות הכינון והכליה. העמידה הכפופה של הגפרורים היא חיה כמעט ונוגעת ללב, וגם אם אין בכוחם להאיר עוד, הרי שיש בכוחם להפעיל את הנפש ברגשות עזים.

מאיה כהן לוי בחרה בחומר בלתי שגרת. גופה נוכח בעשייה, והעשייה נוכחת בגופה. העבודה פועלת במישורים שונים בעולם, בגוף וברוח, בשריפת הגפרורים, בשאיפת הארומה שלהם, ובעברתם למשטחי העבודה. פעולה ספק-אלימה ומדויקת של חירור החורים, ואז נעיצה עדינה, תקיפה ומודעת לעצמה של הגפרורים בחורים שהוכנו מראש. העבודה עשויה בריכוז רב וגם תובעת ריכוז מהמתבוננים בה, וכן פתיחות חושית גדולה וממוקדת. הבחירה בגפרורים מתווה עבודה המתאפיינת באיזון עדין בין קושי, רכות ושבירות, ובפער שבין תכנון למקריות, בין ריקנות ובין אש.

בעת ההתבוננות בעבודה והכנסתה לעולמו הנפשי של המתבונן יש מקום לפתח רגישות לשלם ולחלקיו, לראיית התמונה השלמה ולמחשבה המוקדשת לכל פרטיה. על הצופה לקבוע את מידת הדחיסות שבה יתבונן בפרטים ובמכלול - מקרוב או מתוך התבוננות בתמונה השלמה, הרחבה, על כל עושרה.

בפגישות ובשיחות בינינו לקראת התערוכה, מאיה הגדירה עצמה כציירת. המעבר מהקיר לרצפה, והמפגש בין מרחב ציורי למרחב פיסולי, הוא מפגש מאתגר בכל פעם מחדש, והוא מאפשר למאיה להרחיב את גבולות יצירתה.

"ים הדממה פולט סודות" מאת ח"נ ביאליק הוא שיר ארס-פואטי, החושף את חרדותיו של המשורר, האמן, מפני רעשי המציאות העלולים לחדור אל מעשה יצירתו ולהרוס אותה. מתוך החרדה הזאת נולדת יכולת מופלאה להתנתק מהעולם החיצוני ולהתכנס בעולם הפנימי, שממנו נובע מעיין היצירה האותנטי". שם התערוכה לקוח מיצירתו זו. המתח בין הרס ליצירה שכיח באמנות המודרניסטית, ומתבטא גם בעבודותיה של מאיה.

הקולאז'ים (משנת 1982) מנהלים דיאלוג עם העבודה המרכזית, ובכוחם להציע פרספקטיבות להסתכלות על ידי התקרבות והתרחקות. שינויי הפרספקטיבה מאפשרים התפתחות שאינה ליניארית ואינה ספירלית, אלא מותאמת לכל אחד באופן התנהלותו. הקולאז'ים נמצאים על קיר "מלוכלך", פס אדום מתריס מלווה אותם על קיר הסטודיו המקורי של יחיאל שמי, שראה עבודות בהתהוות והתהווה יחד איתן.

מאיה למדה אצל יחיאל שמי כשלימד בקלישר, והושפעה משיעוריו מעוררי המחשבה וההשראה. היא נרגשת מאוד מהצגת עבודתה בחלל עבודתו.

---

* עריכת סאונד: דן וינשטיין. צ'לו: דן וינשטיין. טייפ סלילים: גרישא שכנס.